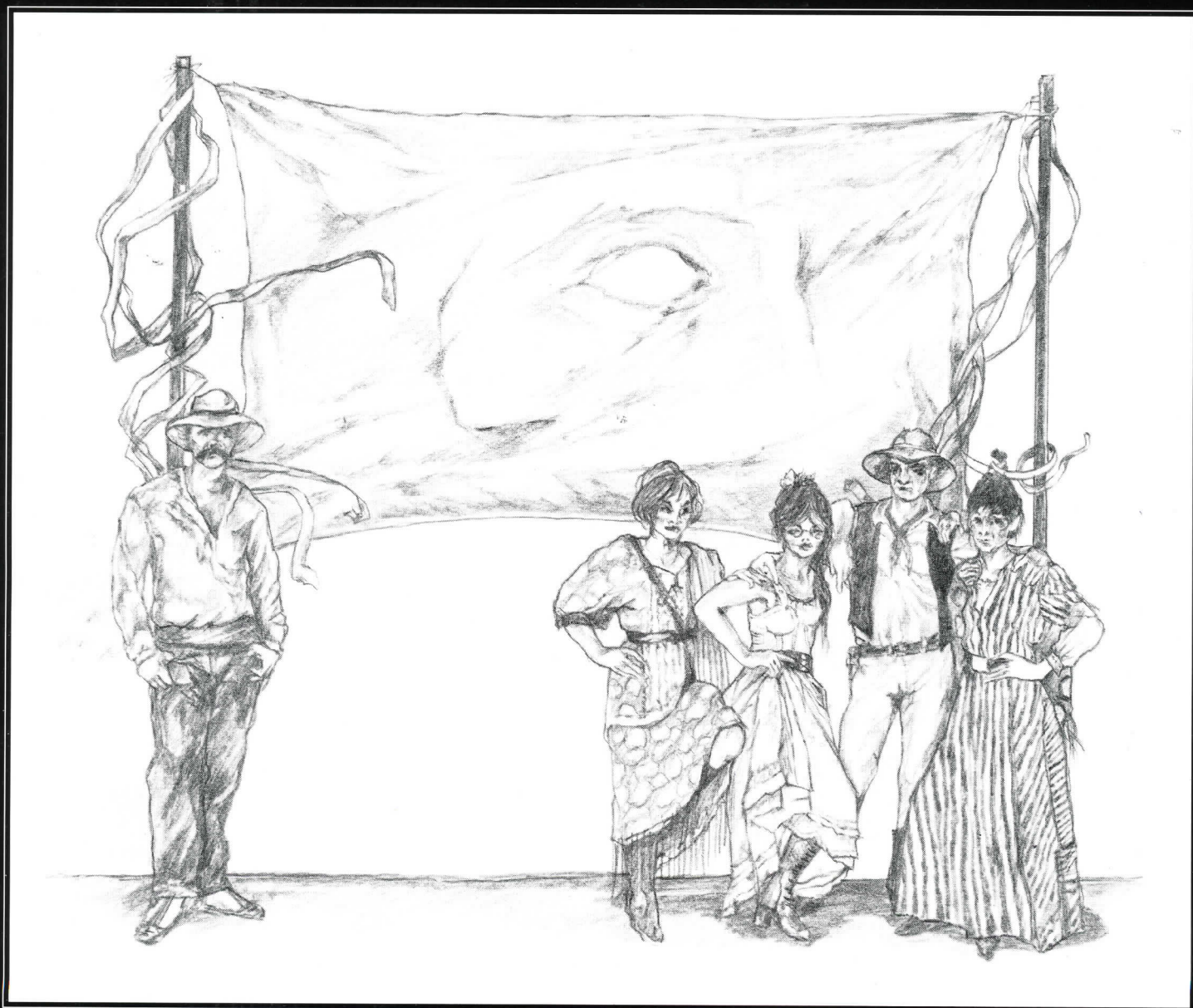
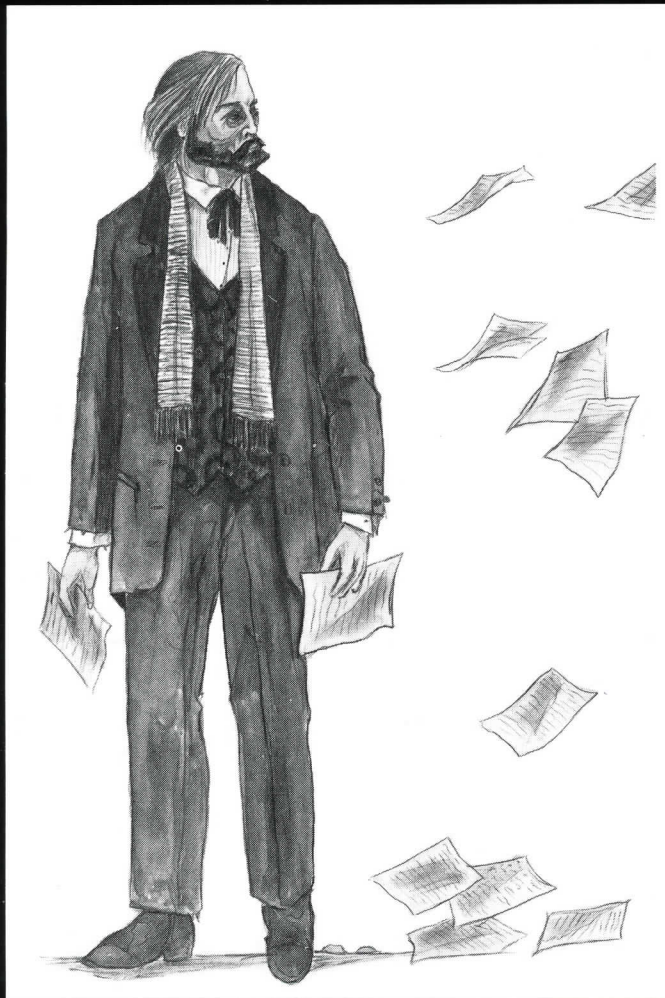

Svend Åge Madsen

NØGNE MASKER

Aarhus Teater • Store Scene

Svend Åge Madsen

en husdramatiker

»Nøgne Masker« er afslutningen på et frugtbart forhold mellem Svend Åge Madsen og Aarhus Teater. Stykket er det sidste og det fjerde forfatteren har skrevet direkte til teatret under sine fire år som husdramatiker. En ansættelse, der udløb ved udgangen af sidste sæson.

– Jeg ville have skrevet dramatik alligevel, men ikke med så stort held, siger Svend Åge Madsen om effekten af husdramatikerordningen, som han oplever som den bedste mulighed for at lære sig håndværket som dramatiker.

Som husdramatiker på Aarhus Teater får man fast løn, hvilket sikrer arbejdsro. Dramatikeren har mulighed for at følge alle processer i alle hjørner af det store teaterhus. Det vil sige en mulighed for at lære den rent håndværksmæssige side af sagen. Til gengæld er der en forpligtelse til at skrive et stykke pr. år.

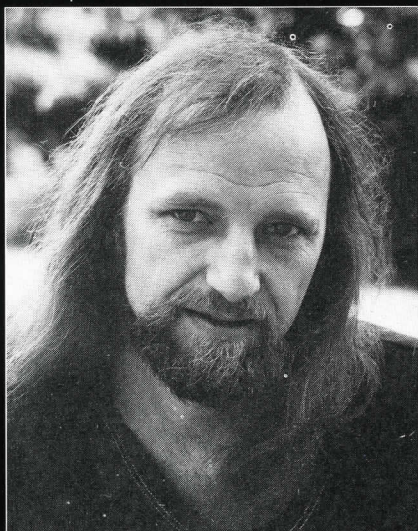
For Svend Åge Madsens vedkommende er det blevet til stykkerne: »Svejk i 3. Verdenskrig« (1984), »Dr. Strangula« (1985), »Det sidste Suk« (1986) og »Nøgne Masker« (1987).

Svend Åge Madsen fremhæver, at man ikke kan lære at blive dramatiker på et teater, men man kan lære noget håndværksmæssigt. Selv har han haft mest ud af at se sine egne ting realiseret. Endvidere har han udvalgt sig de mest vanskelige og umulige scener i andres skuespil og fulgt, hvorledes en tekst kan åbne sig og få liv, når instruktør og spillere får fat i den.

Han må da også indrømme, at han undervejs er blevet noget overrasket, når han har set sine egne tekster realiseret. Men det, mener han, man skal være åben overfor. Og selv om han ofte har haft lyst til at blande sig, har han altid været varsom med at bryde ind i det arbejde, der foregår mellem en instruktør og skuespillerne. Samtidig har han været en inspirerende støtte for instruktørerne - også hvor der har været brug for løbende at skrive teksten om.

Svend Åge Madsen har på Aarhus Teater også været involveret i udvælgelse af instruktører og skuespillere til sine stykker. Men han mener ikke, det er nogen fordel at skrive roller til bestemte skuespillere.

– Det kan virke blokerende, for så skriver man i forhold til det, man ved, de kan. Og dermed giver man dem måske for få udfordringer, siger dramatikeren.

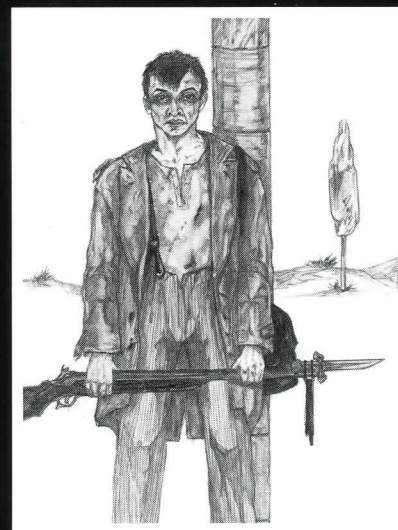

Svend Åge Madsen

Svend Åge Madsen har indtil nu skrevet ca. 20 skuespil, og i 1987 præsenteres han på fire forskellige teatre her i landet. Det er »Nøgne Masker«, »Svar udbedes« på Aveny Teatret, »Det sidste Suk« på Det kgl. Teater - Gråbrødrescenen og en forestilling om Struense på Grønnegårds-teatret i Dronningens Ridehus.

– Men nu holder jeg en pause med dramatikken og koncentrerer mig om prosaen igen, siger Svend Åge Madsen, hvis seneste roman »Lad tiden gå« fik uhørt godt anmeldelser ved udgivelsen efteråret 1986.

Husdramatiker-ordningen har eksisteret på Aarhus Teater siden 1973. Som efterfølger for Svend Åge Madsen har teatret i sommer ansat Jens Smærup Sørensen. De tidligere navne er Jørgen Ljungdahl, Steen Kaalø og Vita Andersen. Aarhus Teater opfatter ordningen som en vigtig del af bestræbelserne på at udvikle ny dansk dramatik.

Svend Åge Madsens fire skuespil opført på Aarhus Teater er udgivet på forlaget Arkona i Repertoire-serien. Det er »Svejk i 3. Verdenskrig«, »Dr. Strangula«, »Det sidste Suk« og »Nøgne Masker«. Bøgerne kan købes her på teatret. Kr. 40,- stk.

Sigmund Freud (1856-1939)

Østrigsk nervelæge og psykolog - psykoanalysens grundlægger. Freud studerede medicin i Wien og senere i Paris under neurologen J. M. Charcot, der forskede i nervøse lidelser. Han nedsatte sig som praktiserende læge og var fra 1902 professor i Wien. Samme år stiftede Freud Det psykoanalytiske Selskab, og i 1908 afholdtes den første psykoanalytiske kongres, der bl.a. grundlagde det første psykoanalytiske tidsskrift.

Freud skelner mellem det bevidste og ubevidste sjæleliv. Gennem erfaringer fra sin lægepraksis, hvor han studerede lettere sindslidelser (neuroser), opstillede han den epokeskabende psykoanalytiske teori, hvorefter der, udover menneskets synlige bevidsthedsliv, tillige findes et skjult sjæleliv, som er fortrængt til underbevidstheden. Ved behandling af neuroser, bl.a. gennem hypnose og samtalerapi, forsøgte han at afdække det skjulte hos patienten og nå frem til en erkendelse og forståelse af jæg'ets reaktioner.

At afdække det ubevidste - f.eks. fortrængte konfliktoplevelser fra barndommen - var psykoanalysens mål. Senere foregik der en eksplosiv udvikling i forskellige retninger, som påvirkede andre videnskaber.

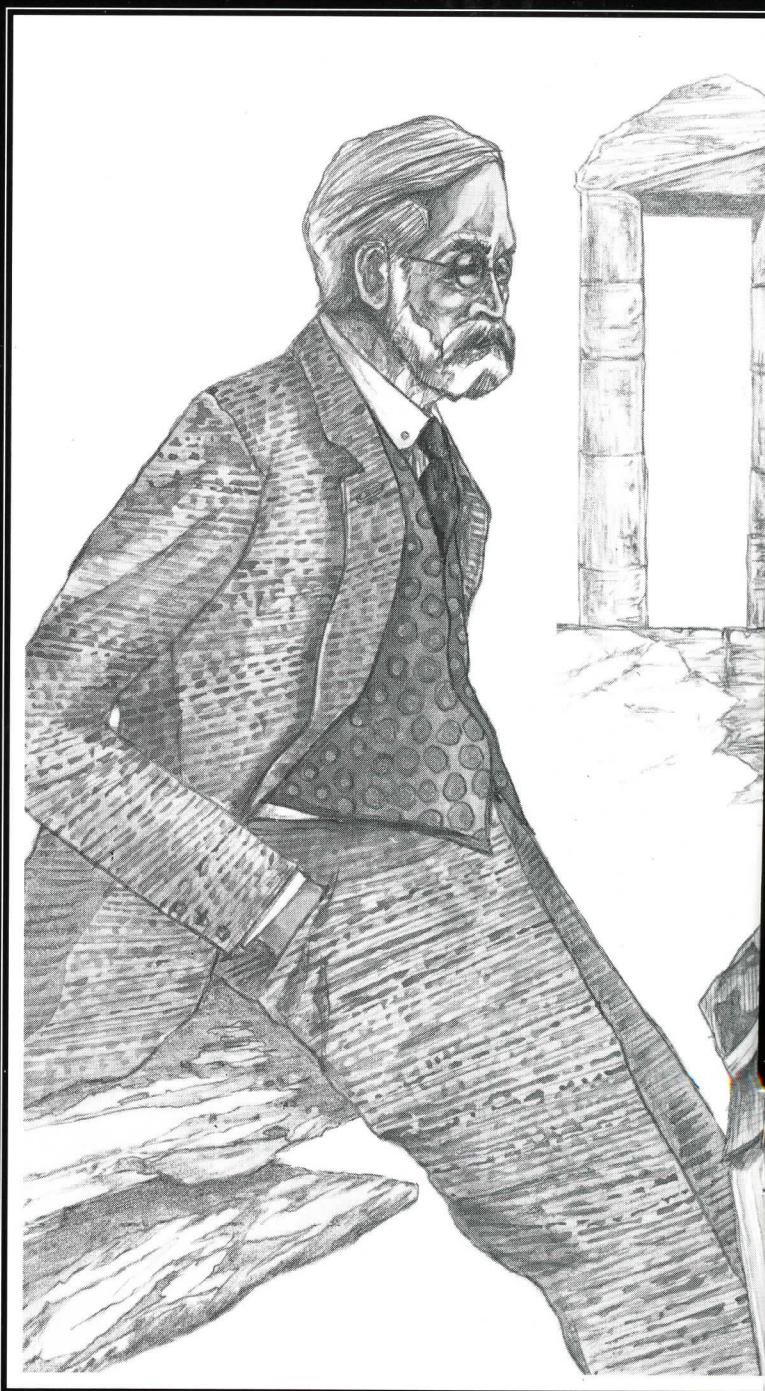
Ifølge Freud giver det ubevidste sig til kende i vore drømme, og det er især fortrængte seksuelle ønsker, der bestemmer disse drømmes indhold - ofte i forklædt form, så drømmens egentlige indhold bliver tilsløret.

Oprindelig mente Freud, at mennesket var underlagt en seksualdrift og en selvopholdelsesdrift, men senere nåede han frem til at arbejde med den omfattende modsætning mellem livsdriften (især seksualdriften) og destruktionsdriften (bl.a. dødsdriften).

Freuds pointering af seksualdriften som grundlæggende for mennesket vakte stor forargelse i tiden og skabte heftig modstand mod psykoanalysen, der mellem 1900 og 1920'erne var langt mere radikal end den blev efter at have vundet sin store popularitet.

Flere af Freuds elever forholdt sig kritisk til dele af hans teorier, bl.a. fandt man, at han ikke gjorde sig klart, hvor stor en betydning samfundsforholdene havde på det enkelte menneskes udvikling. Kritikken førte ofte til afgørende brud med Freud, således f.eks. for C. G. Jung og Alfred Adler, der begge fik stor indflydelse på den analytiske psykologis revolutionerende udvikling.

Freuds tanker fik også indvirkning på andre videnskaber og på kunst og litteratur og var med til at rykke grunden væk under den menneskeopfattelse, der hidtil havde været gældende i litteraturen og i almindelig tænkemåde.

Luigi Pirandello (1867-1936)

Italiensk novellist, romanforfatter og dramatiker.

Pirandello studerede i Rom og i Bonn, hvor han tog en doktorgrad, men da hans forfatterskab i begyndelsen ikke var videre indbringende, underviste han en tid på en pigeskole i Rom.

Det var med novellerne og især med romanen *Salig Mathias Pascal* (1904) Pirandello blev kendt i Italien; men det var dramatikken, der skabte hans internationale berømmelse. En af hans andre kendte romaner er *En, ingen, hundredetusind* (1924).

Mange af Pirandellos omkr. 230 noveller, hvori handlingen ofte udspilles på fødeøen Sicilien eller i Rom, blev senere dramatiserede og skabte springbrættet til teatret under første verdenskrig.

I løbet af ganske få år blev Pirandello opført overalt, og omkr. 1925 var han den mest spillede moderne dramatiker. I 1934 modtog han Nobelprisen i litteratur.

Sine skuespil samlede han i fire bind under fællestitlen *Nøgne Masker*.

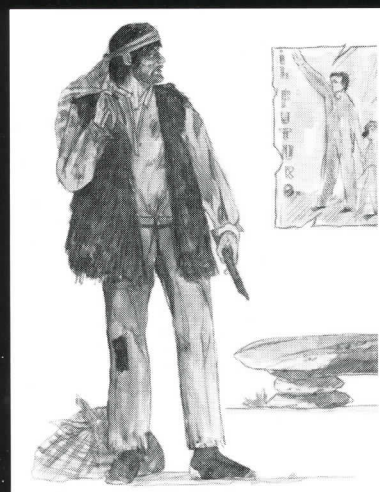
Blandt Pirandellos mange skuespil kan nævnes *Sådan er det (hvis de synes)* (1916), *Alle har ret* (1918), *Seks personer søger en forfatter* (1921), *Henrik IV* og *Nøgen* (begge 1922), *I aften improviserer vi* (1930) og det sidste og ufuldendte *Giganterne* (1937). Pirandello grundlagde sit eget teater og kompagni i Rom i 1925, hvor han tillige viste sig som en glimrende sceneinstruktør. Mest med Pirandellos egne skuespil turnerede kompagniet i Europa og Amerika.

Pirandello kredser i sit forfatterskab om problemerne virkelighed contra illusion - personlighed og identitet. Det er i spillet mellem at synes og at være, at han blotlægger den menneskelige stræbens tomhed og det umulige i at beskrive virkeligheden eller tegne individuelle karakterer: Er det overhovedet muligt kun at være ét menneske?

Det er ofte i sammenstødet mellem ideal og virkelighed, at Pirandellos tanker om altings relativitet kommer til udtryk - i noveller, romaner og ikke mindst i skuespillerne. Pirandellos fængslende teaterleg med relativitetsbegreberne gjorde indtryk på tidens publikum -

I 1925 skrev således Karen Blixen i et brev fra Paris: »I Theatret har jeg været til et meget interessant Stykke, »Henri IV«; det er en ny Forfatter, Pirandello, - jeg ved ikke, om de spiller ham hjemme i Danmark. Mig morede han i højeste Grad, - det er Einstein i Litteratur!«

Pirandellos teater fik i mellemkrigsårene en afgørende indflydelse på europæisk drama og teatrets udvikling, blandt andet gennem dramatikere som Jean Giraudoux, Jean Anouilh og Kjeld Abell.

Inspirationskilder

Bag skuespillet »Nøgne Masker« gemmer der sig en lang række fortællinger både fra Pirandellos eget liv og fra hans værker. Visse af værkerne har Svend Åge Madsen direkte citeret.

Pirandellos teatergruppe, som han startede i Rom 1925, bestod bl.a. af Marta Abba, Ruggero Ruggeri og Lamberto Picasso.

Pirandello var gift med Antonietta. Hun var datter af hans fars kompagnon. I 1904 mister begge familier deres formuer på grund af oversvømmelser i den fælles svovlmine på Sicilien. I forbindelse med dette bliver Antonietta syg bl.a. med lammelser i benene i et halvt år. Hun var sygeligt jaloux, finder kærestebreve fra Pirandellos elever i hans frakkelommer, hun finder elevernes stile tilbedende og river stilehæfterne i stykker. Og hun barrikaderer sig i villaen på Sicilien mod ukendte fjender. Jalousien går også ud over datteren Lietta, som hun mistænker for at ville forgive sig. Derfor må Lietta smage maden for.

Pirandello havde tre børn: Stefano, Lietta og Fausto. Drevet af moderens sindsyge forsøger Lietta at begå selvmord, men kuglen bliver siddende i løbet.

Marta Abba bliver Pirandellos første-skuespiller. Mange af hans senere stykker er skrevet og dediceret til hende.

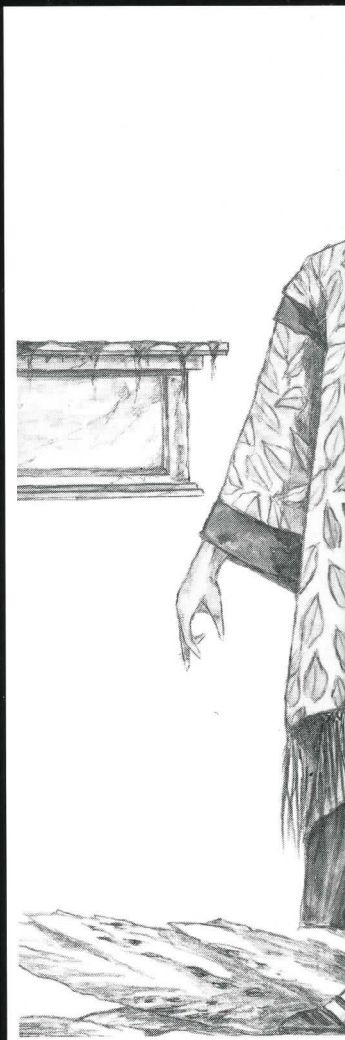
Af Pirandellos værker, der er benyttet som inspirationskilder til »Nøgne Masker« kan nævnes:

Seks personer søger en forfatter (1921). Under en prøve på et af Pirandellos stykker kommer seks personer op fra salen og afbryder. De ønsker at få spillet *deres* historie, hvis vigtigste scene er, at faderen forgriber sig på sin datter, uden at vide hvem hun er.

Henrik IV (1922). Under et karnevalsoptog er en mand klædt ud som kejser Henrik IV. Han slår hovedet, og da han vågner op, tror han, han virkelig er Henrik IV, hvorefter familien indretter et slot i den tids stil. Efter mange år bliver han helbredt, men virkeligheden trænger sig så stærkt på, at han foretrækker at forblive i sindssygen, der således antager karakter af en rolle for ham.

Sicilianske lime (1910). En bondedreng besøger barndomskæreste, der er flyttet til byen. Han medbringer friske lime til hende, og han opdager, at byen og selskabslivet har forvandlet hende.

Sådan er det, hvis du synes (1917). Enten er manden sindssyg og tror, at hans første kone er død og nu påstår, at han lever sammen med sin anden kone. Eller også er hans svigermor sindssyg, fordi hun ikke tror på, at hendes datter

er død. Folk omkring dem og tilskuerne finder aldrig ud af, hvilken version, der er den sande. Alle har ret.

Nøgen (1923). En pige prøver at »klæde sig i en historie«. Da den afsløres som løgn, er hun ikke noget - og må begå selvmord.

Manden med blomsten i munden (1923). Om en mand, der er dødeligt angrebet af mundkræft. I 1923 blev det konstateret, at Freud havde kræft i munden. Han blev opereret, og såret sprang op, da han rejste til Rom (thi han havde angst for togrejser - især til Rom) for at vise datteren, Anna, byen.

Den anden søn (1923). Det viser sig, at alle de breve, som en ensom gammel dame har sendt til sin søn, der er emigreret, ikke har været andet end uforståeligt krimskrams - skrevet af en anden for hende.

Hver på sin måde (1924). I pausen i en forestilling spiller skuespillerne videre i lobbyen, hvor der opstår en parallel mellem virkelige hændelser, som finder sted i teatret, og dem forestillingen handler om.

Diana og Tuda (1927). En billedhugger vil skabe kunst ud af en smuk kvinde.

Som du vil have mig (1930). En ukendt kvinde med hukommelsestab. To forskellige mænd gør krav på hende. Dels forfatteren der elsker hende nu og dels greven, som mener, hun er hans tidligere kone, der forsvandt under besættelsen.

I aften improviserer vi (1930). Skuespil i skuespil. Om en pompøs instruktør, der mener, han har foden på det hele, men virkeligheden løber af med stykket.

At finde sig selv (1932). Skuespillerinde, som føler, hun kun har levet en række fiktive liv - og ikke sit eget.

Når man er nogen (1933). En forfatter opdager, at han med berømmelsen er blevet låst fast i en bestemt form - han er blevet sin egen statue.

Giganterne (1934). En teatergruppe møder magiker i bjergene, hvor drømme og visioner bliver til virkelighed.

Salig Mathias Pascal (roman). Mathias læser sin egen dødsannonce i avisen - man tror, han er druknet. Han benytter lejligheden til at begynde forfra, da både hans kone og hans arbejde går ham på nerverne.

En romanfigurs tragedie (novelle i samlingen I det Fjerne). Om Pirandello, der hver søndag tager imod sine fiktive personer.

En til (novelle i samlingen Syv Noveller). Om en mand, der sidder på flodbredden og overværer et selvmord. Han besættes af ideen om selv at prøve.

NØGNE MASKER

Manuskript:
SVEND ÅGE MADSEN

Isenesættelse:
BENNY POULSEN

Scenografi og kostumer:
SØREN TOVBORG

Lysdesign:
NIELS EMIL LARSEN

Pirandello	MOGENS BRIX-PEDERSEN
Ruggero (Pirandellos ven)	LARS HØY
Antoinetta (Pirandellos kone)	KAREN-LIS AHRENKIEL
Lietta (Pirandellos datter)	PIA MOURIER
»Laura« (Marta Abba)	MERETE VOLDSTEDLUND
»Lamberto«	BENT VESTERGÅRD
»Rosa«	RUTH BREJNHOLM
»Andreo«	PEDER HOLM JOHANSEN
»Giulia«	HANNE STENSGAARD
»Doro«	RUNI LEWERISSA
Freud	SØREN ELUNG JENSEN
Anna (Freuds datter)	MERETE HEGNER
Den ubekendte	MARIANNE FLOR
Fløjtespilleren	SVEND MEULENGRACHT

Regi: Henrik Sandberg og Eva Charlotte Dahl
Suffli: Hanne Wolff
Lysass.: Orla Pind og Knud Jacobsen
Lydass.: Kurt Bøje og Per M. Eriksen
Belysningsmester: Niels Emil Larsen
Tonemester: Jens Ravn
Scenemester: Kai Johansen
Malersal: Jens Anker Olsen
Skræddersal: Hanne Gissel og Mehmet Hilmi
Frisør: Joan Gylling
Rekvisitører: Viggo Bay og Steen Jonassen

Produktionsleder: Jørn Walsøe
Overregissør: Max Hansen

Programredaktion: Magnus Brandstrup
og Jørgen Heiner
Plakat og programtegninger: Søren Tovborg

Tryk: Kannike Tryk A/S, Århus

Teaterchef: Jacob Kielland
Premiere: 24. januar 1987
Aarhus Teater Store Scene

Forestillingens varighed: Ca. 2 tim. 30 min. (incl. 15 min. pause)

